Број 141. У Новом Саду, четвртак 16. јуна 1905. Година XL.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом, свецом и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Може ли то бити?

Кажу: истина је! И кажу, многи су то видели црно на бело и пренеразили се.

А шта? Предлог из Беча!

Тај предлог вели „Мађарорсаг„ износэ Тиса који је био министар-председник и Фејервари, који је данас министар-председник. Износе га мађарској удруженој опозицији. Износе као удицу, не би ли она загризла у мамац.

А мамац смо ми, држављани Угарске, који нисмо Мађари. Наболи су на тај мамац. Наболи и нас Србе, и Словаке и Румуне и Русине и Немце, све. Нуде нас! Изволте овде угристи и ове прогутати. Прогутајте их тако како стоје. И народности и веру и автономију, све.

А кад после загризу у ту удицу, онда ће да се мало бацакају тамо и овамо, па ће после рибар из „Беча да извуче на бајир и њих и мамац.

Напросто речено: Беч нас нуди Мађарима Износи нас пред њих на послужавнику. Изволте! Хоће да их почасти с нами и нашом кожом и нашим језиком и нашом автономијом и нашом вером... Хоће да их почасти с нами, да би оставили на миру — Беч. Управ, хоће да им дају све и оно што се не даје. само да оставе на миру Беч и не ишту ништа више у погледу војних питања.

„Мађарорсаг“ је лист мађарске удружене опозиције. Донео је ту вест и вели, има их који су читали тај предлог, с којим је дошао барон Фејервари, да начини мира. Ал „Мађарорсаг“ вели и то: Ако би удружена опозиција прихватила тај програм поникли би такви заплети у Угарској и поникао би такав рат између Немађара и Мађара, и између вероисповести, какав још не би био у Угарској.

Питамо: Је ли то могуће? Питамо, а поглед нам пада на краљево ручно писмо, којим је Фејервари дошао на владу. Он, барон Фејервари, га је донео, он га је према-потписао, он је одговоран за то писмо.

Ми смо већ замерили том писму. Оно говори само о Мађарима и мађарском народу, као да других нема у Угарској. И нуди удруженој мађарској опозицији све, што год желе, само нек попусте у војеним питањима.

И поглед нам пада на још једну вест, која је дошла јуче из полузваничних кругова. Она гласи, да ће бити чудног збора и договора. Биће конференција, којој ће председавати краљ, а на њој ће бити: Тиса, Фејервари, Кошут, Томашић, Зичи, Банфи, сви. На њој неће бити само председник народносног клуба на угарском сабору. Неће бити нико од Саса, Немаца. Ту, на тој конференцији тражиће се начин споразума. По томе би изгледало, да ми нећемо бити тамо, али ће о нами бити реч. И ми да нашом кожом сносимо трошкове тог споразума.

Ствар је одвише крупна, а да би ми казали одсудну реч о тој ствари, пре но што се она безусловно не потврди Једно је само јасно: Сваки брани своју кожу и свој језик и своју веру и своје име и своје светиње. И црв се вије кад га згазе. За то не треба неке особите воље нит промишљања, јер је то тако у природи. То је тако Бог оставио...

Како живи наш јадни народ.

Добијамо из Цариграда овај јаван позив, са 50 потписа. Он запије за помоћ. Та је помоћ потребна и коме је могуће, дужан је да помогне. А из тога се позива види, где смо све разбацани и како мора да живи Србин из Аустрије у Цариграду у Турској, одвојен од своје породице.

Јаван апел гласи:

* * *

„Долепотписани, аустријски поданици, из села Шушања, општине спичанске, сада настањени у Цариграду, имамо част замолити Вас како слиједи.

Село Шушањ, саставни дио општине спичанске, од 26 година под аустро-угарском монархијом*) због оскудице земљишта за обрађивање и пашњака за одгајивање стоке, сасвим је осиромашио, те највећим трудом становници немогу се издржавати без прихода са стране. Због тога становништво овога села још под турском управом почело је около 1820. долазити у Цариград да тражи службе и благодарећи нашем добром понашању, трудољубивости, поштењу и вјерности према господарима, у кратко вријеме постадосмо омиљени на овој пијаци и дан-данас може се рећи да најмање 3/4 становништва налазе се овамо као стражари при новчаним заводима, вртари, кувари и послужитељи и нашом великом економијом успјесмо нарочито за ових последњих 26 година да поправимо добро наше сеоске куће а одлазећи на измјенце сваке треће године на допуст код наших фамилија напунили смо били куће сваковрсним намештајем и другим потребама сеоским, дијелом купљеним а дијелом на дар примљеним од господара, су двије ријечи били смо успели дотле да смо нашом привредом у иностранству надокнађивали оно што нам земљиште није пружало. Таман наше село почело је било да добија веселији изглед, кад на нашу велику несрећу 1. јунија у јутро на сами Спасов-дан страшни земљотрес, о коме бићете већ извјешћени уништи скоро све село, разрушивши и онеспособивши за обитаније већи дио кућа а оштетивши јако све остале као што ћете видети из приложеног списка и истодобно обори све терњице и међе.

Почињена штета по бечким новинарским извештајима износи 65.000 круна а по извештајима нашег сеоског главара 70.000 круна, свота доиста велика за једно мало село и наше стање.

Наше породице принуђене су живјети са дјецом под ведрим небом а толико се збунише због ове несреће, да су по извештајима, које добијамо заборавиле пољски рад сад толико потребит а нарочито према изгледу на овогодишњу добру годину и позивају нас да пођемо одмах дома да им помогнемо. Ми добро знамо нашу дужност према фамилији и камо среће да би могли то извршити, али наш повратак у отачбину значио би за нас економично самоубијство и постигли би сасвим противни успјех, јер тиме би изгубили извор, којим смо до данас хранили наше породице, а пошто готовога новца немамо, да из нова градимо оно што је срушено, значило би хотимично тражити несрећу још већу од оне која нас је постигла. Да је ова несрећа постигла само један мали дио села, могли би се томе припомоћи међусобним помагањем али будући општа о томе је излишно и говорити, те сљедовательно против наше воље и болом у души морамо напустити наше фамилије и нашу дјецу судбини божјој.

Много смо се зачудили да до данас нико нам није прискочио у помоћ. Читали смо из новина овдашњих, да је Његово Величанство послало за Скадране 25.000 круна, ма да нијесу наши поданици, а наше фамилије, наша дјеца, изнемогли старци стоје још под ведрим небом а нико се за то не брине, али томе је доста и узрок што нема никога дома до жена стараца и неспособних, због чега знајући да они не могу ништа учинити ријешили смо, да радимо ми одавде, пошто је већина домаћина овде и у ту сврху обратили смо се данас Његовом Величанству Цару, министарству унутрашњих послова и пољопривреде, председнику Журналистичког Друштва у Бечу, поглаварству которском, католичком и православном епископу у Котору, јавним гласилима у Далмацији, Хрватској и Славонији, и високом намјесништву с молбом за нужно одобрење за прикупљење прилога.

Пошто нам је добро познат ваш уплив код народа, молимо вас најтоплије да би сте изволили преко вашег цијењеног листа позвати вашу отмену публику да припомогне свом филантропском дјелу а у случају да би се тога изволили примити да скупљене прилоге изволите послати Ц. К. Котарском Поглаварству у Котору, с' условом да се новац распоједели и преда у руке оштећеним Шушањанима директно према размјеру званично констатиране штете.

Увјерени смо да ће то велеугледно уредништво радо се одазвати овој нашој топлој молби познатим родољубљем и препоручити је најтоплије, зато благодарећи у напријед из дна срца у име наше и наших породица, колико Вама као и свима племенитима душама, које ће нашој несрећи у помоћ прискочити, имамо част изјавити осјећаје нашега највећег поштовања.

Цариград 14. јунија 1905

Долазе 50 потписа“.

*) Берлински конгрес је доделио Спич Аустро-Угарској. (Пр. Уред. „Заставе“.

Руско-јапански рат.

По најновијим вестима са бојишта, Јапанци са јаким оделењима наступају а истакнуте руске предстраже се повлаче пред њима. Нарочито се јака јапанска оделења концентришу против руског левог крила. У Кореји Јапанци такођер наступају напред. Има вести, које тврде, да ће се Линијевић повући из своје прве јако напред истакнуте убојне линије. Опште је уверење да ће ускоро доћи до велике крваве борбе.

Земљотрес у Торонталској жупанији.

Из Бечкерека нам јављају, да се 14. јуна ове године у целој жупанији осетио прилично јак земљотрес. Најјачи је земљотрес био у Мађарском Итебеју и Српском-Сент-Мартону где су се три јака таласа осетили који су с југа у југозападном правцу се повлачили. Становници су се јако уплашили, но срећом штете није било никакве.

Убио се због лоше оцене.

Ових дана се угасио живот једног ваљаног ученика, који је све разреде гимназијске са одликом свршио а ког су на испиту зрелости због недовољне оцене из латинске писане радње, на годину дана срушили. Никола Костић се зове несретни младић, кога је частољубље у гроб отерало, због нечовечне строгости владиног комесара, Плаца Бонифаца. Био је син сиромашних родитеља издржавао је и себе и своје тиме што је поучавао друге, па зато ипак беше најбољи ученик у суботичкој гимназији. Своју латинску радњу је свршио за пола сата, а могао је четир сата радити на њој, но валда због тога што му је задаћа лака била није много пажње обраћао и тако због непажње и тежње, да за што краће време буде готов (то је код добрих ученика редовно да се такмиче ко ће пре бити готов с радњом) погреши у задаћи и добије недовољну оцену тако, да би тек кроз годину дана могао полагати испите Ово је сиротог младића тако огорчило, да је скочио у бунар, где је и смрт нашао. Смрт

његова је изазвала саучешће целог грађанства суботичког, тако да су га о варошком трошку сахранили. Исто тако је цело грађанство огорчено на нечовечног комесара, који је већ више пута најбоље ученике, због једне незнатне погрешке, на годину дана срушио. Све мађарске новине жестоко нападају овог нечовека језуитског који нема осећаја ни према најбољој деци и ученицима, него их својом неоправданом строгошћу доводи до очајања и до тога да себи живот одузимају.

Жртве потонуле лађе.

Ономадне се догодио страшан судар двеју морских лађа. Око поноћи судари се данска лађа са једном енглеском лађом. На данској лађи беше до 70 ученика наутичке школе. После судара ни за пуна два минута потонула је данска лађа, која је са собом сахранила двадесет и два ученика. — Жртве сад траже и вуку на поље.

Тајно друштво Кинеза у Америци.

Из Њујорка јављају, да се тамо основало једно друштво, у коме је много чланова Кинеза, који живе у Сједињеним Америчким Државама. Ти чланови имају војничку организацију, а циљ им је да се данашња манцурска династија у Кини скине. На челу тога друштва је неки Кордио; кинеска влада је одредила 100 хиљада долара за главу тога Кордиа. Кинески посланик је замолио америчку владу, да помогне, да се то друштво укине.

Самоубијство једне принцезе.

Из Кајира јављају да се принцеза Саниа, кћи покојног Мустафе Фазила отровала морфиумом. Пре три године пошла је за једног лепог Турчина, с којим је живела у Паризу, но после се морала раставити и оде у Египат, где ју је туга чак до самоубијства довела.

Брзојави „Застави“.

Стигли 15. јуна.

Угарска криза.

Будимпешта. Данас су пријавили своје оставке на звање Жупани županija: Унг, Фејир, Шомођ, Колож, Чонград, Ваш, Гемер, Дала, Острогон, Жољом, Уленађ, Нађкун, Мошон, Толна, Брашо, Липто, Ноград и жупани вароши Суботице и Вршца Фејервари је умолио све ове жупане да привремено и даље отправљају званичне послове.

Руско-јапански рат.

Токио. Руси су сузбијени код Шангхијатунга. Јапанци су посели Кишонг. (Борба са руским предстражама. Прим. уред. „Заст.“)

Крвави штрајк.

Сексард. Радници што штрајкују одупрли су се војсци, која је пуцала. Двоје је рањено, а 20 вођа затворено.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 15. јуна
(Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 13 кр 60 пот. до 13 кр. 80 пот.
Раж средње каквоће 13 кр. 40 п. до 13 кр. 60 п.
Јечам за храну 12 кр. 80 пот. до 14 кр. — пот.
Јечам за кување пива — кр. — пот. до — кр. — пот.
Кукуруз домаћи 15 кр. 50 пот. до 15 кр. 65 пот.
Кукуруз чинквантин — кр. — п. до — кр. — пот.

Термини.

Жито за октобар 15 кр. 90 п. до 15 кр. 94 пот.
Жито за април 1906. 16 кр. 34 пот. до 16 кр. 36 пот.
Раж за октобар 12 кр. 86 п. до 12 кр. 88 пот.
Кукуруз за јули 15 кр. 02 пот. до 15 кр. 04 п.
Кукуруз за март 1906. г. 10 кр. 62 п до 10 кр. 64 пот.
Репица за август 23 кр. 90 п. до 24 кр. 10 пот. Све од 100 клг.

Течај новца.

Наполеон (20 франака) 19 кр. 12 пот.
20 марака (у злату) 23 кр. 47 пот.

ЛИСТАК.

Мугденска битка.

— В Табуринъ. —

(Наставак.)

Али извешће од начелника одреда казиваше, да је даље продирање опасно. И догодило се оно, што нико није очекивао. Војска Ногијева, којег смо ми требали опколити, беше саверније од нас и прећаше, да она нас опколи. То неочекивано откриће учињено је тек за време боја. Одред Запољскога беше одсечен и одступаше к нама.

На то стиже заповест, да се прикупљају рањеници, оружје и патрони, те неприметно, по петорица момака, да се одступи...

Да би се прекрило одступање, они други су добили заповест, да повећају ватру.

Тачно пред атаком, распали се ужасна ватра. Али Јапанци као предосећаше нешто. С њихове стране ватра поста ређа, и у исто време стадоше се они гомилати украј села. Они су нас провидели, те се спремаху да нагрну за онима, што одступају и да произведу забуну. И већ омање партије јуре напред, али наишавши на нашу ватру враћају се, остављајући на месту половину својих људи.

Силвеструјк, бивши напред и незнајући о одступању, једнако је чекао заповест да пређе у јуришање. Шта се догађало назад он није видео. Цела пажња његова беше усредсређена на оно што се догађа напред.

А тамо се догађало нешто сасвим чудновато. Опет неколико фигура оделише се и појурише напред, гоњени од остраг неком силом. И њих пуштају да јуре до двеста корачаји, а затим загрми плотун и фигуре, као да се спотакоше, падају, а друге беже натраг.

Али ето једног Јапанца где и даље јури напред. Бацио пушку и бежи. А за њим јури други такође без пушке. Пушчана паљба не престаје, али нико не нишани на обезоружане Јапанце, што беже. И они беже мимо чете, нагибајући се тамоамо од кугала, којима их обасипају њихови. Један бежући показује назад, а тамо се указаше још два-три обезоружана Јапанца, који беже к нама. Више од половину поља прођоше они без опасности. А ту већ санитари односили рањенике.

А први Јапанац дојури до носиљке, те одгурну санитара и сам заузима његово место. А на његов знак то чине и други Јапанци..

То су бегунци. И после смо чули од њих, да су побегли зато, што официри њихови веома сурово с њима поступали.

Спушта се мрак. Артиљеријска ватра утрну, али гроктање пушака још траје.

Међу редовима стрелаца ходио целим својим високим растом поручик Ставицки, те нагибајући се над лежећима, одељивао мртве од рањених, те ове дао односити и наредио, да се купе пушке, патронташи и разбацане унаоколо патроне. Мртве су остављали на месту...

Носиљака не беше, и војници носили рањенике на даскама и шињелима...

Спуштао се мрак. Проређене чете скупљале се у село. Дуги редови рањеника упутили се друмом ка превијалишту на путу у Мугден.

А кад је Силвеструјк опазио одступање, он заповеди својим стрелцима да убрзају ватру. У тај мах беше рањен и он сам, али није хтео да то примете војници.

У своме рову држали су се они до 10 сах. увече и вратили су се последњи.

После рањених пође им за руком, да понесу и неколико мртвих.

Четири војника донеше у село на шињелима тело једног официра и положише га на земљу, питајући пуковског ађутанта Никитина, где да га сахране.

Ја се загледах у лице убијеног. То беше поручик 4. чете Карлстад.

На лицу му се не огледаше никакви боли. Само откривене очи гледале не управо, но некако у страну, као да неког траже. Уста и грло беху упола отворене, као да је хтео а није могао, рећи:

— Ја сам знао, да ће тако бити..

Мени паде на ум његов шапат и наше последње ноћи под кулом Хауха...

(Наставиће се.)

†

Великим болом и ојађеним срцем јављамо свима сродницима и познаницима претужни глас, да нам је мила и незаборављена сестра, свастика и тетка

Лепосава Димићева

после дугог и тешког боловања, у поноћ између 9. (22.) и 10. (23.) о. м. у раној својој младости у 22-ој години у Господу вечити санак уснула.

Тело премиле нам покојнице биће по обреду наше свете православне цркве 11. (24.) у два сата по подне опојано у овдашњем светом храму, а за тим предано матери земљи у породичној гробници.

Мир пепелу њезину и лака јој била црна земља!

У Парага, 10. (23.) јунија 1905. године.

Марија Зита рођ. **Димићева, Даринка Димићева и Јелка Димићева**, сестре. — **Ксенофон Зита**, зет. — **Зорка, Десанка, Милорад, Стојана и Дејан Зита**, сестричине и сестрићи и **остала родбина.**

I. 589 1—1

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Баш сада је изашла из штампе

књига

РУСИЈА У МАНЦУРИЈИ

војно-историјска студија

са

оргазнизацијом руске и јапанске војске,

написао: Марко Грујић

Цена 1 круна.

Може се добити код писца (Zombor-Szelencse), и ко унапред пошаље новац, добија књигу са плаћеном поштарином.

С обзиром на важност и корист ове књиге по нашу читалачку публику нека се пошт. претплатници што пре јаве, јер је у изгледу, да ће се читав велики број примерака ове књиге брзо распродати.

ПОЗИВ

на ВАНРЕДНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

П. Српске Земљорадничке Задруге

у Руми

(удружења са неограниченом одговорношћу), која ће се одржати дана 26. јуна (9. јула) о. г. у три сата после подне у стану задруге са овим **дневним редом:**

1. Избор перовође и два члана за оверовљење записника.
2. Избор председника.
3. Избор пословође.

У Руми, 12. (25.) јуна 1905.

Лазар Дедић с. р,
председник.

I. 587 1—1

Стечај.

На овдашњој српској православној основној школи отвара се стечај за учитеља.

Плата је 800 круна, стан и башта, 6 хвати дрва за огрев учитељу; осим тога за перводство и рачуноводство општинских рачуна од 120 круна и за писаћи паушал 12 круна.

Пјевању вешти имају предност.

Учитељ је дужан у цркви појати и децу црквеном појању обучавати, а тако исто дужан је и за приређивање „Светосавске беседе“ приправљати ученике и остале чланове.

Остале дужности прописује Школска Уредба.

Рок стечаја 20. јула по новом календару. Молбе имају се управити на потписано

Председништво српско-православне црквено-школске општине.

У Дубици 5. (18) јуна 1905.

588. 1—3 Председник:
Мита Ервађанин.

Љубомир Ђорђевић

у Ади,

потребује **2 помоћника**, који 3—4 године сервирају, помодно мануфактурне струке, који потпуно мађарским говоре. Првенство имају, који су аранжери излога. Ступање одмах или за 14 дана.

I. 593 1—3

Чика Змајовина слика.

Да би се свакој српској кући омогућило, да набави слику нашег неумрлог песника и великог пријатеља васколике Српчади

Дра Јована Јовановића-Змаја,

друштво „Рад“ је од издавача г. Ивана Ј. Стојковића сликара у Новом Саду откупило све слике, као и искључиво право за даље умножавање Чика Јовине слике.

Слика у величини 60×80 см. на финој артији (кинапапиру) израђена по бакрорезу, стаје сада **само 2 круне**, а са поштарином и омотом 2 круне и 30 потура. Књижари и препродавци добивају 33⅓% рабата, али само за готов новац или уз поштанско поузеће, кад се поручи најмање 10 комада франко. Поруџбине отправља

Коста Лера,

главни повереник друштва „Рада“.
у Новом Саду.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.